

Однак вдалося лише встановити принципи розподілу репарацій між державами. Франція повинна була отримати 52% із загальної суми, Великобританія – 22%, Італія – 10%, решта передавалася іншим країнам, в тому числі і США. Передбачалося отримання певної суми репарацій і Росією. Подальша конференція скоротила загальну суму репарацій до 226млрд. золотих марок. Однак Німеччина відмовлялася прийняти цю вимогу. Нарешті 5 травня 1921р. їй був направлений Лондонський ультиматум, який встановив остаточну суму репарацій в 132млрд. золотих марок. В умовах політичної кризи і після зміни уряду цей ультиматум, в кінці кінців, був прийнятий. Однак Німеччина виконувала його лише протягом одного року. У січні 1923р. англо-французькі розбіжності по репараціонному питанню досягли небувалої гостроти. Пропозиція Лондона знизити загальну суму німецьких репарацій до 50 млрд. золотих марок Париж з обуренням відкинув. Президент Франції Пуанкаре писав в зв'язку з цим, що в разі прийняття британського варіанту через 15 років встановиться «гегемонія Німеччини над Європою» [4, 23].

Не добившись підтримки Великобританії, Франція вирішила заволодіти так званими продуктивними заставами: вугільними шахтами Рурського басейну і сталеливарної промисловістю Рейнської провінції. 11 січня 1923р. франко-бельгійська армія окупувала Рур. Почався «рурський конфлікт». Восени 1923р. в нього втрутилися Великобританія і США. Рурський конфлікт обернувся крахом домагань Франції на гегемонію в Європі.

Настільки ж гострий характер носили розбіжності з приводу чисельності німецької армії і характеру її озброєння. Деякі постанови Версальського договору Німеччина відхиляла категорично, і держави-переможниці виявилися не в силах змусити їх виконувати. Чи не були взагалі виконані статті про судове переслідування осіб, «обвинувачених в здійсненні дій, противних законам і звичаям війни». Уникнув суду і Вільгельм II. З самого початку не виконувалися багато військових постанови Версальського договору. Але німецький реваншизм ні єдиним Джерелом міжнародної напруженості і загрози нової світової війни. Їй прокладала дорогу вся сукупність антагонізмів імперіалістичної системи міжнародних відносин, створеної у Версалі [2, 13].

В цілому ж Версальсько-Вашингтонська система завершила процес післявоєнного мирного врегулювання, переходу від війни до миру і підготувала умови для тимчасової відносної стабілізації капіталізму і в сфері міжнародних відносин.

Список використаних джерел:

1. Дронов С. Б. Парижская мирная конференция 1919 г. и попытки урегулирования взаимоотношений с Советской Россией: французский и американский подходы / С. Б. Дронов. – 2010. – № 4. – 120 с.
2. Кутилова Л. А. Проблемы защиты прав меньшинств на парижской мирной конференции / Л. А. Кутилова. – Москва, 1999. – с. 343-353.
3. Минц И. И. Возникновение Версальской системы / И. И. Минц. – 1984. – № 11. – 215 с.
4. Листиков С. В. Великие державы и «Русский вопрос»: решения Версальской мирной конференции 1919-1920 гг. и их последствиям / С. В. Листиков. – 2011. – № 5. – 336 с.

Науковий керівник: к. і. н., доцент Овчаренко О. І.

Т. А. Карпенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

АФГАНСЬКІ МОДЖАХЕДИ:ОРГАНІЗАЦІЇ, ІДЕОЛОГІЯ, ТАКТИКА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Афганські моджахеди – члени нерегулярних збройних формувань, вмотивовані ісламською ідеологією, організовані в єдину повстанську силу в період війни в Афганістані. Слово «моджахед» – арабського походження («муджахид», множина «муджахіддін»), буквально означає «борець за віру». Радянська армія і афганська влада називали їх душманами, або просто бунтівниками, а радянських солдат афганці іменували шураві. Моджахеди в рамках вирішення найближчих бойових завдань діяли в складі різних за

масштабом груп: невеликих мобільних загонів, значних за чисельністю угруповань і великих формувань [1, 15]. Мета дослідження – охарактеризувати військову підготовку моджахедів, висвітлити загальну характеристику організації, бойових операцій та особливості тактики.

В кінці 1970-х років, особливо після Саурської (квітневої) революції, в прикордонних з Афганістаном районах Пакистану зосередилася велика кількість афганських опозиційних організацій і груп. З їх складу до червня 1981 р. був сформований Ісламський союз моджахедів Афганістану (ІСМА). У березні 1982 р. він розпався на дві частини: «Союз семи» (ІСМА–7) – об'єднали фундаменталістські організації, і «Союз трьох» (ІСМА–3) – традиціоналістські організації [2, 29].

У травні 1985 р. обидві частини знову об'єдналися в рамках ІСМА, створивши організовану опозицію, яка дістала назву «Пешаварської сімки». До її складу увійшли: Ісламська партія Афганістану, Ісламське товариство Афганістану, Ісламський союз за звільнення Афганістану, Ісламська партія – крило Халеса, Національний Ісламський фронт Афганістану і Національний фронт порятунку Афганістану. Незважаючи на об'єднання, опозиційні партії істотно відрізнялися одна від одної політичними програмами і цілями боротьби, які висували їх лідери, а також районами впливу [2, 30].

Головною лінією і основою в пропаганді ідеології моджахедів була декларація основного принципу: «Обов'язок кожного афганця – захищати від «невірних» свою Батьківщину – Афганістан і свою віру – священний іслам». Об'єднання під прапором священного ісламу всіх правовірних мусульман: «... В ім'я Аллаха, обов'язком кожного благовірного мусульманина є священна війна – Джихад, для цього йому слід йти і вбивати «невірних», тільки тоді його душа зможе увійти у браму раю».

Духовні і політичні лідери моджахедів приділяли особливе значення веденню політичної пропаганди та агітації в рядах збройних загонів і серед місцевого населення. У пропагандистській боротьбі за підтримку місцевого населення моджахедами була здобута беззастережна перемога. Моджахеда мали широко розгалужену і добре організовану розвідувальну мережу.

Тактика ведення бойових дій – партизанська. Зброю (зенітні переносні комплекси «Redeye» і «Стінгер», міни, легкі системи залпового вогню, радіостанції, автоматичну зброю) моджахеда отримували з Пакистану. Частина озброєння моджахедів складала воєнні трофеї. В основі тактики збройних формувань урядової опозиції лежали раптові дії невеликих за чисельністю загонів і груп з метою завдання поразки підрозділам противника, захоплення (навіть тимчасового) окремих адміністративних центрів, розширення зон свого впливу, поповнення загонів і груп озброєнням і боєприпасами та ін. [2, 36].

Крім фанатичної віри в ідеї боротьби з «невірними», від душманів вимагали відмінної військової підготовки. При активній фінансовій і матеріальній підтримці США, їхніх партнерів по НАТО на території Пакистану і Ірану була створена розгалужена мережа таборів, центрів і пунктів, яка передбачала всі форми навчання: стаціонарну, курсову, короткострокову. Керівні кадри великих збройних формувань проходили навчання на стаціонарних відділеннях у вищих і середніх військово-навчальних закладах Пакистану. Для навчання ватажків, інструкторів, а також зенітників, розвідників-диверсантів, мінометників, радистів було створено понад 100 центрів підготовки. З них 78 знаходилися в Пакистані, 11 – в Ірані, 7 – в АРС і 5–6 в Китаї. Інструкторсько-викладацький склад цих центрів складала офіцери і резервісти пакистанських збройних сил, військові фахівці США, Китаю, Ірану, Франції, Саудівської Аравії, АРС, Англії та Японії. Загальна чисельність учнів становила 15 тис. осіб, ємність навчальних центрів – до 50 тис. Щомісяця випуск підготовлених диверсантів і терористів становив 2,5–3 тис. осіб.

Союзниками афганських моджахедів були США, ОАЕ, деякі приватні особи і організації в мусульманських країнах. Пакистан був своєрідним каналом передачі американської допомоги. На території Пакистану знаходились тренувальні табори моджахедів. Основним базовим пунктом афганських моджахедів у Пакистані було місто Пешавар. Під Пешаваром знаходився табір для радянських військовополонених Бадабера. Іран підтримував шіїтські угруповання моджахедів [3, 28].

На території Афганістану під контролем моджахедів перебували в основному малозаселені пустельні та гірські райони країни. Основними зонами військової активності моджахедів були околиці міст Кандагар і Джелалабад. Вздовж кордону з Пакистаном знаходились кілька великих баз моджахедів, що були розміщені як правило в печерах (найвідоміші – Джавара і Тора Бора).

У афганських моджахедів не було єдиного командування, їх загони склались із великої кількості з'єднань, що часто воювали не лише з радянськими військами, але й між собою. Причини цього – різний національний (пуштуни, таджиків, узбеки та ін.) і релігійний склад (суніти, шіїти). У лавах моджахедів також воювало багато вихідців з інших країн. Сили афганського спротиву радянській окупації склалися з моджахедів. Вони були погано озброєні, не відрізнялися високою дисципліною, але згодом здобули бойовий досвід. Моджахеди вели партизанський тип війни і відрізнялись високим бойовим духом [2, 38].

Афганські моджахеди користувалися підтримкою місцевого населення.

Захід та деякі мусульманські країни постачали афганським моджахедам зброю, але переважно її було недостатньо. Моджахеди воювали зброєю радянського типу, яку США та Саудівська Аравія закуповували в арабських країнах (Єгипті), Ізраїлі (захопив багато її під час воєн із арабами). Збігнев Бжезинський, американський політолог, соціолог і державний діяч, колишній радник з національної безпеки Президента Джиммі Картера, згадував, що були таємні закупівлі радянської зброї для моджахедів у комуністичній Чехословаччині, а також те, що самі радянські військові часом продавали озброєння на території самого Афганістану.

Бойові дії поділялися на наступальні (або, як їх називали самі моджахеди, фронтальні), оборонні, партизанські і дії щодо забезпечення життєдіяльності військ. Наступальні і оборонні бойові дії носили обмежений характер і застосовувалися досить рідко. Наступальні бойові дії велися з метою захоплення великих адміністративних центрів, певній території і окремих об'єктів (пости, військові гарнізони, важливі ділянки доріг і ін.). Вони, як правило, планувалися і велися в обмежених провінціях, куди можна було в короткі терміни перекинути підкріплення з Пакистану, а в разі невдачі – піти за кордон [4, 3].

Позиція вогневих засобів вибиралася з таким розрахунком, щоб забезпечувався маневр вогнем в горизонтальній, а в горах у вертикальній площинах. Вони зазвичай розміщувалися в печерах і скелястих укриттях в три яруси. Найбільша активність бойових дій, за винятком мінування доріг, припадала на весну і літо.

Партизанські дії моджахедів готувалися і велися на підставі ретельної розвідки противника. У кожній провінції була створена чітка система спостереження за радянськими і урядовими військами, яка спиралася на широку мережу інформаторів серед місцевого населення, військових частин і державних установ. Інформація про початок формування похідних колон, часів і напрямків їх руху відразу ж передавалася в ісламські комітети. Останні планували бойові дії військ або ж вживали заходів по евакуації загонів, тимчасовому переховування зброї, боєприпасів і матеріальних засобів [1, 32].

Таким чином, у моджахедів була досить розвинена тактика бойових дій збройних сил, яка характеризувалася поєднанням наступальних і оборонних боїв з широкомасштабними партизанськими діями. Причому останньому як найбільш ефективному явно віддавався пріоритет перед іншими видами бою.

Список використаної літератури:

1. Спольников В.Н. Афганистан: исламская оппозиция. Истоки и цели / В. Н. Спольников. – М.: Наука, 1990. – 192 с.
2. Рунов В. Афганская война. Все боевые операции / В. Рунов. – М.: Яуза, Эксмо, 2014. – 432 с.
3. Никитенко Е. Г. Афганистан: От войны 80-х до прогноза новых войн / Е. Г. Никитенко. – М.: Астрель, АСТ, 2004. – 362 с.
4. А. А. Особенности тактики афганских мятежников во время войны в Демократической Республике Афганистан (1979–1989) / А. А. Вострокнутов // Вестник академии военных наук. – 2011. – № 3 (36). – С. 170–173.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Сухушина О. В.